

ଅନୁଛେଦ ଲିଖନ

୮.୧ “ବଳରାମ ଦାସ ହେଉଛନ୍ତି ପଞ୍ଚସଖା ଯୁଗର ବୟୋଜ୍ୟେଷ୍ଠ କବି । ‘ଜଗମୋହନ ରାମାୟଣ’ ହେଉଛି ତାଙ୍କର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ କୃତି । ଏ ଗ୍ରନ୍ଥଟି ‘ଦାଣ୍ଡିରାମାୟଣ’ ନାମରେ ମଧ୍ୟ ଖ୍ୟାତ । ଏହା ବାଲ୍ମୀକି କୃତ ସଂସ୍କୃତ ରାମାୟଣର ଅନୁବାଦ ନୁହେଁ; ଅପରନ୍ତୁ ସେହି ଗ୍ରନ୍ଥର ଅନୁସରଣରେ ଲିଖିତ ଏକ ମୌଳିକ ରାମାୟଣ । ଏଥିରେ ଓଡ଼ିଶାର ସମାଜ, ସଂସ୍କୃତି, ଅର୍ଥନୀତି, ଜୀବନଧାରା ଏପରି ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି ଯେ ଗ୍ରନ୍ଥଟି ପାଠ କଲାକ୍ଷଣି ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ନିଜସ୍ବ ଚିତ୍ର ଆଖି ଆଗରେ ଝଲସି ଉଠେ ।”

ଆସ ଉପରଲିଖିତ ଅଂଶକୁ ଦେଖିବା । ଏହାକୁ ଆଲୋଚନା କଲେ ଦେଖିବା ଯେ ଏଥିରେ ଗୋଟିଏ ଭାବବିନ୍ଦୁ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ବ ଦିଆଯାଇଛି । ତାହା ହେଉଛି, “ବଳରାମ ଦାସ କୃତ ଜଗମୋହନ ରାମାୟଣ ବା ଦାଣ୍ଡିରାମାୟଣର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ।” ଏହି ଭାବବିନ୍ଦୁଟିର ବର୍ଣ୍ଣନା ପାଇଁ ଏକାଧିକ ବାକ୍ୟର ପ୍ରୟୋଜନ ହୋଇଛି ଏବଂ ବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ପାରସ୍ପରିକ ସମ୍ପର୍କ ମଧ୍ୟ ରହିଛି ।

ଏହି ଭାବବିନ୍ଦୁ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷାକରି ଆଉ ଏକ ଭାବବିନ୍ଦୁର ବର୍ଣ୍ଣନା ମଧ୍ୟ କରାଯାଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାବବିନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣନା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ସୋପାନ ବା ପର୍ଯ୍ୟାୟ ରଖାଯାଏ । ମୋଟ ଉପରେ ମଣିଷର ଭାବନା ରାଜ୍ୟ ତ ବିସ୍ତୃତ । ପୁଣି ଗୋଟିଏ ଭାବନାକୁ ନେଇ ରୂପାୟିତ ହେଉଥିବା ବିଷୟ ବା ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ବିବିଧ ଭାବ ବିନ୍ଦୁରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାବ ବିନ୍ଦୁର ବିସ୍ତାର ପାଇଁ ଏକାଧିକ ବାକ୍ୟର ପ୍ରୟୋଜନ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଭାବବିନ୍ଦୁ ସଂଯୁକ୍ତ ବାକ୍ୟସମୂହର ଏକତ୍ର ଅବସ୍ଥାନ ବା ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ‘ଅନୁଛେଦ’ କୁହାଯାଏ । ଏହା ସାଧାରଣତଃ ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରବନ୍ଧ, ଉପନ୍ୟାସ ଓ ଗଳ୍ପରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ । ସର୍ବୋପରି ଏହା କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ —

“ଗୋଟିଏ ଭାବବିନ୍ଦୁର ବର୍ଣ୍ଣନା ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଜନ ହେଉଥିବା ବାକ୍ୟ ବା ବାକ୍ୟ ସମୂହର ଏକତ୍ର ଅବସ୍ଥାନକୁ ‘ଅନୁଛେଦ’ କୁହାଯାଏ ।”

ଭାବ ବିନ୍ଦୁର ପ୍ରୟୋଜନ ଅନୁଯାୟୀ ଅନୁଛେଦ ବଡ଼ ବା ଛୋଟ ହୋଇପାରେ । ଅଧିକତ୍ର ଏହା ଦ୍ବାରା ଚିତ୍ରାର କ୍ରମବିକାଶ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ । ପୁଣି ସର୍ଜନଶୀଳତା ସୃଷ୍ଟିହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୌଳିକ ଚିନ୍ତାର ବିକାଶ ଘଟେ ।

ଏହି ଅନୁଛେଦ ଲିଖନ ହେଉଛି ଭାବ ବିସ୍ତାର ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଉପାଦାନ । ଉପସ୍ଥାପନ କ୍ରମରେ ଏହାର କେତୋଟି ମାର୍ଗ ଏଠାରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେଲା । ତାହାହେଉଛି — ଭାବବିନ୍ଦୁକୁ ସଂପ୍ରସାରଣ କରି ଅନୁଛେଦ ଲିଖନ, ଅନୁଛେଦର ସଂକ୍ଷିପ୍ତୀକରଣ ଓ ପ୍ରଦତ୍ତ ଅନୁଛେଦ ଅବବୋଧ ନିମିତ୍ତ ତହିଁରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟତ୍ବ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ ।

ଭାବ ସଂପ୍ରସାରଣର ନିୟମ :

- (କ) ଭାବବିନ୍ଦୁଟିକୁ ପାଠକ ହୃଦୟରେ ପହଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ଲେଖକ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଉଚିତ ।
- (ଖ) ମୁଖ୍ୟତଃ ଭାବ ତଥା ଭାଷା ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ଅତୀବ ପ୍ରୟୋଜନ ।
- (ଗ) ଅତିରଞ୍ଜିତ ବର୍ଣ୍ଣନା ମଧ୍ୟ ଭାବବିନ୍ଦୁର ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ଖଣ୍ଡନ କରିଥାଏ । ତେଣୁ ସେଭଳି ବର୍ଣ୍ଣନା ଅନାବଶ୍ୟକ ।
- (ଘ) ସବୁଠାରୁ ବଡ଼କଥା ହେଉଛି ଭାବବିନ୍ଦୁକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବା । ତେଣୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟାକାର ଅନୁଚ୍ଛେଦ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଭାବବିନ୍ଦୁର ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ପାଇଁ ଯତ୍ନପରୋନାସ୍ତି ଉଦ୍ୟମ କରିବେ ।

(୧) ଈଶ୍ୱର ଯାହାକରନ୍ତି ପ୍ରାଣୀର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ।

ମଣିଷ ଜାତି ଅତି ସୁବିଧାବାଦୀ । ସୁଖ ସୁବିଧା ପାଉଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଭଗବାନଙ୍କର ଜୟଗାନ କରିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ବିପଦରେ ପଡ଼ିଲେ ବା ଦୁଃଖ ଭୋଗିଲେ ଜୟଗାନ କରିବା ତ ଦୂରରକଥା; ଅଧିକନ୍ତୁ ଭଗବତ୍ ନାମସ୍ମରଣ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରିଥାଏ । ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ତା’ର ଜାଣିବା ଉଚିତ ଯେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଦରବାରରେ ପାତର ଅନ୍ତର ନାହିଁ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧ - ନିକିତି ପାଖରେ ସମସ୍ତେ ସମାନ ଅଟନ୍ତି । କର୍ମ ଅନୁଯାୟୀ ସେ ଫଳ ପ୍ରଦାନ କରିଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଯାହା କରନ୍ତି ତାହା ପ୍ରାଣୀର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ କରିଥାନ୍ତି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ; ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମରେ ଗୋବିନ୍ଦ ଓ ଗୋପାଳ ନାମରେ ଦୁଇଜଣ ସାଙ୍ଗ ଥିଲେ । ଥରେ ଦୁହେଁ ଜଙ୍ଗଲ ବୁଲିବାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ଗଛରେ ପାଚିଲା ଜାମୁକୋଳି ଦେଖି ଦୁହେଁଙ୍କର ଲୋଭ ହେଲା । ଗୋବିନ୍ଦ ଗଛ ଚଢ଼ି ହଲାଇଲା ଓ ଗୋପାଳ ତଳେ ରହି କୋଳି ଗୋଟାଇଲା । ଏତିକିବେଳେ କେଉଁଠି ଥିଲା କେଜାଣି ମସ୍ତବଡ଼ ଅଣ୍ଟିରା ଭାଲୁଟା ମାଡ଼ି ଆସିଲା ଗଛ ଆଡ଼କୁ କାଳ ବିଳମ୍ବ ନକରି । ଗୋପାଳ ଆଉ ରହିବ କ’ଣ ? ଦୌଡ଼ିଲା ଘରଆଡ଼କୁ ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ । ଗଛ ଉପରୁ ଗୋବିନ୍ଦ ତାଙ୍କ ଛାଡ଼ିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଶୁଣିଲାନାହିଁ । ତାପରେ ଭାଲୁ ଜାମୁ ଗଛକୁ ଚଢ଼ିବାରୁ ଗୋବିନ୍ଦ ଫକ୍କକରି ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା ତଳକୁ । କପାଳ କଥା । କ’ଣ କରିବ ? ତା ଆଖି ଗଣ୍ଠି ଛିଣ୍ଡିଗଲା । ମନେମନେ ଗୋପାଳକୁ ବହୁତ ଗାଳିଦେଲା । ତାପରେ ମଝି ଜଙ୍ଗଲ ଦେଇ ଘରକୁ ଫେରୁଥିବା ବେଳେ ଦଳେ ଯୁବକ ତାକୁ ଧରିନେଲେ ଦେବାଙ୍କ ପାଖରେ ବଳି ଦେବା ପାଇଁ । କିନ୍ତୁ ଭଗବାନଙ୍କର ବିରୁଦ୍ଧ ତ ମହତ୍ । ବଳି ଦେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପୂଜକ ମହାଶୟ ଗୋବିନ୍ଦକୁ ତନଖି କରିବାବେଳେ ତା’ ଖଣ୍ଡିଆ ଶରୀର ଦେଖି ସିଏ ବଳି ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାକୁ ସେଠାରୁ ଫେରାଇ ଦେଲେ । ସେତେବେଳେ ଯାଇ ତା’ର ଚେତା ପଶିଲା । ଆଉ କହିଲା ଈଶ୍ୱର କେଡ଼େ ଦୟାବନ୍ତ ସତେ ! ପ୍ରକୃତରେ ସିଏ ଯାହାକରନ୍ତି ତାହା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ପ୍ରାଣୀର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ । କାରଣ ମୁଁ ଖଣ୍ଡିଆ ଖାବରା ହୋଇଥିବାରୁ ଆଜି ନିଶ୍ଚିତ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲି ।

(୨) କୁକୁର ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ ବାର ବରଷରେ ସଳଖେ ନାହିଁ ।

ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା କୁକୁର ଲାଙ୍ଗୁଡ଼କୁ ଏପରି ଭାବରେ ଗଢ଼ିଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ତାହା ସର୍ବଦା ବଙ୍କା ହୋଇ ରହିବ । ଶତ ଚେଷ୍ଟା ସତ୍ତ୍ୱେ ତାହା ସଳଖ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଥରେ ଜଣେ ଧନୀ ଲୋକ ତାକୁ ସଳଖ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛାକଲେ । ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ଗୋଟିଏ ଭଲ କୁକୁର ଛୁଆ ଆଣି ପାଳନ କରାଗଲା । ତା’ର ଯତ୍ନେନେବା ପାଇଁ ଜଣେ ସେବକକୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆଗଲା । ସେ ବିଚରା ରାତି ପାହିବା ଠାରୁ ରାତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୁକୁରର ସେବା କରିବାକୁ

ଲାଗିଲା । ତାକୁ ଗାଧୋଇ ଦେବା, ଖାଇବାକୁ ଦେବା, ସାଙ୍ଗରେ ବୁଲେଇ ନେବା ଇତ୍ୟାଦି ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବେ କରୁଥାଏ । କାରଣ ମାଲିକଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଯେତେ ପଛସା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ ହେଉ ପଛକେ; କୁକୁର ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ ସଳଖ ହେଉ । ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ ନ ସଳଖିଲେ ତାଙ୍କ ଧନୀ ହେବା ନିରର୍ଥକ ହେବ । ତେଣୁ ସେବକ ବିଚରା ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ଟିକୁ ଆଉଁସି ଆଉଁସି ପ୍ରତିଦିନ ଟାଣି ଧରି ସିଧା କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ବିତିଲେ ବି ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ ଟିକିଏ ହେଲେ ସିଧା ହେଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ଧନୀଲୋକର ମନ ଭଲ ନଥାଏ । ଏହି ସମୟରେ ତାଙ୍କ ଘର ଦେଇ ଜଣେ ସାଧୁ ମହାତ୍ମା ଯାଉଥିଲେ । ଧନୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣକ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ । ସେ କହିଲେ, “ବାବୁ ! ଏଇ ସାଧାରଣ କଥା ପାଇଁ ଏତେ ଚିନ୍ତା । ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ ଲମ୍ବର ନଳଟିଏ ଆଣି ତାକୁ ତା’ ଭିତରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିଦିଅ । ତାହା ଆପେ ଆପେ ସଳଖି ଯିବ । ବାଉଁଶ ନଳ ଭିତରେ ଲାଙ୍ଗୁଡ଼କୁ ଦୁଇ ବର୍ଷ ରଖି ଖୋଲିଲା ବେଳକୁ ପୁଣି ବଙ୍କା । ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ପୁଅ କହିଲା, ବାପା ! ବାଉଁଶନଳ କାମ ଦେଲା ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ରୂପାମଳରେ ଲାଙ୍ଗୁଡ଼କୁ ଭର୍ତ୍ତିକର । ତାହାହିଁ କରାଗଲା । ଏଇମିତି କଟିଗଲା ଆଉ ତିନି ବର୍ଷ । ପୁଣି ଖୋଲିଲା ବେଳକୁ ଯେଉଁ ବଙ୍କାକୁ ସେହି ବଙ୍କା । ତାପରେ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ସୁନାମଳରେ ରଖିବା ପାଇଁ କହିଲେ । ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ଛଅ ବର୍ଷ ରଖାଗଲା । ଏଇମିତି ଏଇମିତି ବାରବର୍ଷ କଟିଗଲେ ମଧ୍ୟ ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ ଯେଉଁଭଳି ବଙ୍କା ଥିଲା, ସେହିଭଳି ବଙ୍କା ହୋଇ ରହିଲା । ତେଣୁ ସେ ରାଗରେ କହିଲେ — “କୁକୁର ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ ବାରବର୍ଷରେ ବି ସଳଖେ ନାହିଁ ।”

ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ଯେ ମୂର୍ଖ, ନିର୍ବୋଧ ତଥା ଦୁଷ୍ପ୍ରକୃତିର ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଯେତେ ପ୍ରକାର ମହତ ବାଣୀ ପ୍ରୟୋଗ କଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଫଳ ଦାୟକ ହୁଏ ନାହିଁ ।

(୩) ନଈ କେ ବାଙ୍କ, ଦେଶ କେ ଫାଙ୍କ ।

ସାଧାରଣତଃ ମୃତ୍ତିକାର କୋମଳ ଅଂଶ ଦେଇ ନଈ ଧାର ଆଗେଇ ଚାଲେ । ଯେଉଁ ପାର୍ଶ୍ବରେ ମାଟି ଯେତେ କୋହଳ ତାହା ସେହି ଆଡ଼କୁ ସେତେ ମୁହାଁଇ ଯାଏ । ତେଣୁ ସେହି ଆଡ଼କୁ ବଙ୍କାହୋଇ ଆଗକୁ ଯାଏ । ଏହି କ୍ରମରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନଦୀର ଗତିପଥ ବକ୍ର ହୋଇଥାଏ । ଆଉ ତା’ର ଜଳରାଶି ତା’ର ଅଙ୍କାବଙ୍କା ପଥ ଦେଇ ଗତି କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ।

ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ‘ଫାଙ୍କ’ର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ବିଭିନ୍ନ ରୀତି ବା ବିଶେଷ ରୀତି । ତେଣୁ ଦେଶକେ ଫାଙ୍କ’ର ଅର୍ଥ— ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶର ଚଳଣି ରୀତି ହେଉଛି ସ୍ବତନ୍ତ୍ର । ତାହା ଅନ୍ୟ ଦେଶର ଚଳଣି ଠାରୁ ଭିନ୍ନ । ଉଦାହରଣ ସ୍ବରୂପ; ଇଂଲଣ୍ଡରେ ବାସ କରୁଥିବା ଲୋକେ ଇଂରାଜୀକୁ ରାଷ୍ଟ୍ରଭାଷା ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କଲା ବେଳେ ପାକିସ୍ତାନ ଲୋକେ ଉର୍ଦ୍ଦୁଭାଷାକୁ ନିଜର କରି ନେଇଛନ୍ତି । ସେହି ସ୍ଥଳରେ ଆମ ଭାରତବର୍ଷରେ ବିବିଧ ଭାଷା ପ୍ରଚଳିତ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ‘ହିନ୍ଦୀ’ ରାଷ୍ଟ୍ରଭାଷାର ମାନ୍ୟତା ଲାଭ କରିଛି । ସେହିପରି ଖାଦ୍ୟ, ପାନୀୟ ତଥା ପୋଷାକ ଓ ପର୍ବପର୍ବାଣି ପାଳନରେ ମଧ୍ୟ ତାରତମ୍ୟ ରହିଛି । ଏହାର ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ମନୁଷ୍ୟରୁ ମନୁଷ୍ୟ ଓ ଦେଶରୁ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଚଳଣି ତଥା ରୀତିନୀତିର ଭିନ୍ନତା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ରହିବ ହିଁ ରହିବ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ହେଲେ ତାଙ୍କ ରୀତିନୀତି ତଥା ପରିସ୍ଥିତି ପ୍ରତି ଅସୁଯା ଭାବ ପୋଷଣ ନକରି ନିଜକୁ ସାମିଲ କରିନେବା ହେଉଛି ବୁଦ୍ଧିମାନର କାମ ।

ଏହି ମର୍ମରେ ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇପାରେ — “ଯେ ଦେଶେ ଯାଇ, ସେ ଫଳ ଖାଇ ।”

(୪) ଦଇବ ଦଉଡ଼ି ମଣିଷ ଗାଈ ଯେଣିକି ଓଟାରେ ତେଣିକି ଯାଇ ।

ମନୁଷ୍ୟ ଯେପରି କର୍ମ କରିଥାଏ, ତାକୁ ସେପରି ଫଳ ମିଳିଥାଏ । ଅଧିକନ୍ତୁ ମହତ କର୍ମର ପ୍ରଭାବରେ ସୁଫଳ ମିଳିବା ବେଳେ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାର ଫଳ ଜୀବନକୁ ବିଷମୟ କରିଦେଇଥାଏ । ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ରର ଆଲୋଚନାରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ମନୁଷ୍ୟ ଯେଉଁ କର୍ମକରେ ତାହା ଏ ଜନ୍ମରେ କିଛି ଭୋଗ ହୋଇଥାଏ ଓ କିଛି କର୍ମର ଫଳ ସଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଯାଏ । ତାହା ପର ଜନ୍ମରେ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ସେହି ସଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଯାଇଥିବା ପୂର୍ବଜନ୍ମର କର୍ମଫଳକୁ ‘ପ୍ରାରବ୍ଧ’ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଭଗବାନଙ୍କର ବା ଦଇବର ବିଚାର ଅତି ଉତ୍ତମ ଅଟେ । ସେ ପୂର୍ବ-ଜନ୍ମର କର୍ମ ଅନୁସାରେ ଏ ଜନ୍ମରେ ଜୀବର ଭୋଗାଭୋଗ ପାଇଁ ବିଧିବିଧାନ କରିଥାନ୍ତି । ପରିଶ୍ରମ ବଳରେ ମଣିଷ ନିଜ ସ୍ଥିତିର ଉପର ପାବଛକୁ ଯିବା ପାଇଁ କ୍ଷମହେବା କଥା । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭାଗ୍ୟରେ ତାହା ଘଟେ ନାହିଁ । କାରଣ ମଣିଷ ଚେଷ୍ଟାର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବରେ ରହିଛି ନିୟତି ବା ଦୈବର ବିଧାନ । ଭାଗ୍ୟ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କ୍ଷମତା ରହିଛି ଦଇବ ହାତରେ । ଉଦାହରଣ ସ୍ବରୂପ; ସମାନ ପରିଶ୍ରମ କରି ପରୀକ୍ଷାରେ ସମାନ ନମ୍ବର ନରଖିବା, ଅଧିକ ମେଧାବୀ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ତାଙ୍କ ତଳସ୍ତରର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ଠାରୁ କମ୍ ନମ୍ବର ରଖିବା, କମ୍ ଜ୍ଞାନର ଅଧିକାରୀ ଉଚ୍ଚ କ୍ଷମତାରେ ଆସାନ ହେବା, କଠୋର ପରିଶ୍ରମ କରି ମଧ୍ୟ ନିଜ ଇଚ୍ଛାମୁତାବକ ଋକିରି, ଅଧିକାର, କ୍ଷମତା, ଯଶ ନପାଇବା ଆଦି ଫଳମାନ ପୂର୍ବାର୍ଜିତ କର୍ମ ଅନୁଯାୟୀ ଦୈବହସ୍ତରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥାଏ । ସେ ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟରେ ଯାହାକୁ ଯାହା ଦେବା କଥା, ତାହା ପ୍ରଦାନ କରିଥାନ୍ତି । ଏଥିରେ ଅନ୍ୟପ୍ରତି ଅସୂୟା ପ୍ରକାଶ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ କି ମର୍ମାହତ ହୋଇ ଭଗ୍ନ ମନୋରଥରେ କର୍ମପ୍ରତି ନିଃସ୍ବହ ହେବା ବିଧେୟ ନୁହେଁ । କାରଣ ଏ ଜନ୍ମ-ସୁକର୍ମ ର କେହି ସାକ୍ଷୀ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବିଧାତା ଧର୍ମପୁରୁଷ ରୂପେ ସେ ସମସ୍ତ ଦେଖି ପରଜନ୍ମ ପାଇଁ ସୁଫଳମାନ ଥୋଇଦେଇଥାନ୍ତି ଓ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶୀଙ୍କ ପାଇଁ ଦଣ୍ଡବିଧାନ କରିଥାନ୍ତି ।

୮.୨ ଅନୁଛେଦ ପଠନ ଓ ସଂକ୍ଷିପ୍ତୀକରଣ :

ଜୀବନ-ଜୀବିକାର ପ୍ରବଳ ଋପରେ ଗଦାଗଦା ବହି ଓ ଦୀର୍ଘପୃଷ୍ଠାବ୍ୟାପି ବିଷୟ ପଢ଼ିବାକୁ ଆଉ ପାଠକର ସମୟ ଓ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ । ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ ବହୁତ ଜାଣିଯିବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଏ ଯୁଗକୁ ‘ସଂକ୍ଷେପର ଯୁଗ’ କରି ପକାଇଛି । ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ଏବେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରକାଶ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ବ ଦେଉଛି । ତେଣୁ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟରେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତୀକରଣ ପ୍ରଣିଷ୍ଠା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ।

ସଂକ୍ଷିପ୍ତୀକରଣ ପାଇଁ କେତେକ ଜାଣିବା କଥା :

- (କ) ଏହି ସଂକ୍ଷିପ୍ତୀକରଣ ପାଇଁ ଲେଖକଙ୍କୁ ଅନେକ ସାବଧାନତା ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ପାଇଁ ଲେଖକଙ୍କର ସନ୍ଧି, ସମାସ, କୃଦନ୍ତ, ତଦ୍ଭିତ, ବଚନ, ବିଭକ୍ତି, ଏକପଦୀକରଣ, ବାକ୍ୟସଂକ୍ଷେପଣ ଆଦିରେ ଅଧିକ ଜ୍ଞାନ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ ।
- (ଖ) ବାକ୍ୟକୁ ସଂକ୍ଷେପ କରି କିମ୍ବା ବାକ୍ୟର ସାରାଂଶକୁ ନେଇ ଏକ ନୂତନ କ୍ଷୁଦ୍ରବାକ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିକରି ଅନୁଛେଦକୁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ କରାଯାଇପାରେ ।

- (ଗ) ସଂକ୍ଷିପ୍ତାକରଣ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ୱଭାଷାର ଶବ୍ଦଭଣ୍ଡାର ସମ୍ପର୍କରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଜ୍ଞାନ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । ନଚେତ୍ ଭାବ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ସଫଳ ଶବ୍ଦ ଚୟନ କରିପାରିବେ ନାହିଁ ।
- (ଘ) ଭାବ ସଂକୋଚନର ଅର୍ଥ କେତେକ ବିଷୟକୁ ବାଦ ଦେବା ନୁହେଁ । ଅଙ୍ଗହାନି ନକରି ଭାବକୁ ସଂକୋଚନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।
- (ଙ) ଶବ୍ଦ ଗଣନାରେ ଧରାବନ୍ଧା ନିୟମ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସାଧାରଣତଃ ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ ଶବ୍ଦର ପାଖାପାଖି ଶବ୍ଦକୁ ନେଇ ଯଥାସାଧ୍ୟ ନିଜ ଭାଷାରେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଅନୁଚ୍ଛେଦଟିଏ ଲେଖିବାକୁ ପଡ଼େ । ପୁଣି ସେହି ଅନୁଚ୍ଛେଦର ମର୍ମିକଥା ଜାଣି ସଂଜ୍ଞା ବା ଶିରୋନାମାଟିଏ ଦେବାକୁ ହୁଏ ।

୮.୩ ପ୍ରଦତ୍ତ ଅନୁଚ୍ଛେଦ : (ନମୁନା)

ସେଦିନ ଥିଲା ବସନ୍ତରତୁର ଏକ ଶୀତଳ ସନ୍ଧ୍ୟା । ଗୌତମ ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ମେଳରେ ରାଜ ଉଦ୍ୟାନରେ ଖେଳୁଥିବା ବେଳେ ଦଳେ ରାଜହଂସ ମଧୁର ରବ କରି ଅନନ୍ତ ଆକାଶରେ ଉଡ଼ିଯାଉଥିବାର ଦେଖିଲେ । ବସନ୍ତର ନବ ଆଗମନରେ ସେମାନେ ହିମାଳୟର ମାନସରୋବର ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରା କରୁଥିଲେ । ହଠାତ୍ ଏକ ଅଜଣା ବ୍ୟକ୍ତିର ଶରାଘାତରେ ହଂସଟିଏ କକ୍ଷତ୍ୟୁତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ବିକଳରାବ କରି ହଂସଟି ଗୌତମ ଖେଳୁଥିବା ରାଜଉଦ୍ୟାନର ଗୋଲାପ-ବଣ ଭିତରେ ଖସି ପଡ଼ିଲା । ଦୂରରେ ଥାଇ ଗୌତମ କ୍ଷତାକ୍ତ ହଂସଟିକୁ ଦେଖିପାରିଥିଲେ । ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ହଂସ ନିକଟକୁ ଯାଇ ତାକୁ ଭୁଲ୍‌ରୁ ଉଠାଇ ଆଣିଲେ । ହଂସଟିକୁ ନିଜ କୋଳରେ ଯନ୍ ସହକାରେ ରଖି ତା’ ଡେଣାରୁ ଶରଟିକୁ ବାହାର କରି ଆଣିଲେ । ନିଜ ଲୁଗାରେ କ୍ଷତ ସ୍ଥାନଟିକୁ ପୋଛିଦେଇ ସେଥିରେ ଔଷଧୀୟ ପତ୍ରକୁ ଛେଚି ତା’ର ପ୍ରଲେପ ଲଗାଇ ଦେଲେ । ହଂସଟିକୁ ପାଣିପିଇବାକୁ ଦେଇ ତା’ର ଶୁଶ୍ରୁଷା କରିବାରୁ ସେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ସୁସ୍ଥ ହେବାରେ ଲାଗିଲା ।

ସଂକ୍ଷିପ୍ତାକରଣ ଅନୁଚ୍ଛେଦ : ଶୀର୍ଷକ – “ଜୀବେଦୟା”

ଏକ ବାସନ୍ତୀ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସହିତ ରାଜୋଦ୍ୟାନରେ କ୍ରୀଡ଼ାରତ ଥିବାବେଳେ ଗୌତମ ହିମାଳୟର ମାନସରୋବର ଅଭିମୁଖୀ ଉତ୍କଳୀୟମାନ ରାଜହଂସଦଳଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଶୋକାକୁଳ ଶରାଘାତ ପକ୍ଷୀଟିଏ ଗୋଲାପବଣରେ ଭୂପତିତ ହେବାର ଦେଖିଲେ । ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ତାକୁ କୋଳାଗ୍ରତ କରି ତା’ ଡେଣାରୁ ଶରଟି ବାହାର କରି ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶୁଶ୍ରୁଷା କରିବାରୁ ସେ କ୍ରମଶଃ ସୁସ୍ଥ ହେଲା ।

୮.୪ ଅନୁଚ୍ଛେଦର ଅବବୋଧ ପରୀକ୍ଷଣ :

ସାଧାରଣତଃ ଦେଖିଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଶିକ୍ଷକ, ଛାତ୍ର-ଛାତ୍ରୀ ଓ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ହେଉଛି ଶିକ୍ଷାଜଗତର ତ୍ରିବିଧି ଆଧାର । ଶିକ୍ଷକ-ଶିକ୍ଷିକାଙ୍କ ଶିକ୍ଷାଦାନ ତଥା ଛାତ୍ର-ଛାତ୍ରୀଙ୍କ ଆହରଣର ସଫଳତା ନିର୍ଭରକରେ ମୂଲ୍ୟାୟନ ଉପରେ । ଏଠାରେ କୌଣସି ଏକ ପ୍ରସଙ୍ଗସ୍ଥ ଅନୁଚ୍ଛେଦଟିଏର କଥା ବିଚାର କରାଯାଉ । ଛାତ୍ର-ଛାତ୍ରୀଙ୍କର ଅନୁଚ୍ଛେଦଟି ଅବବୋଧ ହେଲାକି ନାହିଁ, ତାହା ଜାଣିବା ପାଇଁ ମୂଲ୍ୟାୟନର ଆଶ୍ରୟ ନିଆଯାଇଥାଏ । ଏହି ମୂଲ୍ୟାୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସେହି ଅନୁଚ୍ଛେଦରୁ କେତେଗୋଟି ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଏ । ପଚରାଯିବା ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ କ୍ରମରକ୍ଷା କରାଯାଇପାରେ, ତଳ, ଉପର ହୋଇପାରେ ବା କ୍ରମଶଃନ ହୋଇ ଯତ୍ରତତ୍ର ସ୍ଥାନିତ ହୋଇ ଥାଇପାରେ । ତେଣୁ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଗଣ ସେଥିପ୍ରତି ସଚେତନ ହେବା ଉଚିତ । ପ୍ରତି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ନିଶ୍ଚିତଭାବରେ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ଥାଏ । ତେଣୁ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ସାବଧାନତାର ସହ ଅନୁଚ୍ଛେଦଟି ପଢ଼ି ଉତ୍ତର ଦେବା ଏକାନ୍ତ ବିଧେୟ ।

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ଦେବାର କୌଶଳ :

- (କ) ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଅନୁଚ୍ଛେଦଟିକୁ ସତର୍କତାର ସହିତ ଏକାଧିକବାର ପାଠ କରିବେ ।
- (ଖ) ପ୍ରତି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଅନୁଚ୍ଛେଦର କେଉଁ ଅଂଶରେ ଅଛି, ତାହା ଚିହ୍ନଟ କରିବେ ।
- (ଗ) ଯଥାସମ୍ଭବ ଅନୁଚ୍ଛେଦର ଭାଷା ପରିହାର କରି ନିଜଭାଷାରେ ଉତ୍ତର ଦେବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବେ ।
- (ଘ) ଭାଷା ସରଳ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସରଳ ହେବା ବିଧେୟ ।
- (ଙ) ଉତ୍ତର ପୂର୍ଣ୍ଣବାକ୍ୟରେ ଦେବା ଉଚିତ ।

ପ୍ରଦତ୍ତ ଅନୁଚ୍ଛେଦ : (୧)

ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ଏପରି ଶିକ୍ଷା ଆହରଣ କରିବା ଉଚିତ ଯାହା ସମାଜ ଓ ବିଶ୍ୱପାଇଁ ହିତକର ହେବ । ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ସମାଜର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କରିବା ଉଚିତ । ଆମେ ଆମର ପ୍ରାଚୀନ ମୁନିରକ୍ଷିତମାନଙ୍କର ଉପଦେଶକୁ ଅନୁସରଣ କରିବା ଉଚିତ, ଯେଉଁମାନେ କି ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ଆମକୁ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । କେବଳ କେତୋଟି ଉପାଧି ଆହରଣ କରି ଅହଂକାର ପ୍ରକଟ କରିବା ନିର୍ବୋଧତାର ସଙ୍ଗେତ ଅଟେ । ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ସମାଜର ଆବଶ୍ୟକତା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବା ଉଚିତ । ଲୋକମାନେ ସମାଜସେବା କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି କହନ୍ତି ଅଥଚ ସମାଜର ଆବଶ୍ୟକତା କ'ଣ ତାହା ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏତାଦୃଶ ସେବା ସମାଜସେବା ନୁହେଁ, ମାତ୍ର ସମାଧି ସେବା ଅର୍ଥାତ୍ ନିର୍ଜୀବ, ଯାନ୍ତ୍ରିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ । ଶିକ୍ଷାପଦ୍ଧତିକୁ ଠିକ୍ କରାଗଲେ ସମାଜ ପ୍ରଗତି କରିବ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହ ବଢୁଥିବାରୁ ବେଦ ଅଧ୍ୟୟନ ଉପେକ୍ଷିତ ହୋଇଛି । କ'ଣ ଭଲ ଓ କ'ଣ ଖରାପ ତାହା ପିତାମାତା ପିଲାମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ପିଲାଦିନରୁ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ଉଚିତ । ଦେଶସେବା ନିମିତ୍ତ ପିଲାମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷାକୁ ବିନିଯୋଗ କରିବା ସଂପର୍କରେ ପିତାମାତା ସୁନିଶ୍ଚିତ ହେବା ଉଚିତ ।

ପ୍ରଶ୍ନ

- (୧) ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷା କିପରି ହେବା ଉଚିତ ?
- (୨) ସମାଜ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ଠାରୁ କ'ଣ ଆଶା କରେ ?
- (୩) ଏତାଦୃଶ ସେବା ସମାଜସେବା ନୁହେଁ । - ଏହା କୁହାଯାଇଛି କାହିଁକି ?
- (୪) କେଉଁ ବିଷୟରେ ପିତାମାତା ସୁନିଶ୍ଚିତ ହେବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଛି ?

ନମୁନା – ଉତ୍ତର

- (୧) ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଆହରଣ କରାଯାଉଥିବା ଶିକ୍ଷା ସର୍ବଦା ସମାଜ ଉପଯୋଗୀ ଓ ବିଶ୍ଵପାଇଁ ମଙ୍ଗଳକର ହେବା ଉଚିତ ।
- (୨) ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ କେତୋଟି ଉପାୟ ଆହରଣ କରି ଅହଂକାରୀ ନହୋଇ ସମାଜର ପ୍ରକୃତ ଆବଶ୍ୟକତା ବୁଝି ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷାକୁ ଦେଶସେବାରେ ବିନିଯୋଗ କରନ୍ତୁ ।
- (୩) ଏତାଦୃଶ ସେବା ସମାଜସେବା ନୁହେଁ, ଏହା କୁହାଯିବାର କାରଣ, ଯେଉଁମାନେ ସମାଜସେବା କରନ୍ତି ବୋଲି ଦାବି କରନ୍ତି, ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ସମାଜର ଆବଶ୍ୟକତା କ’ଣ ତାହା ବୁଝି ନଥାନ୍ତି । ଫଳରେ ସେବା ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଓ ନିର୍ଜୀବ ହୋଇଯାଏ ।
- (୪) ପିଲାମାନେ ଭଲମନ୍ଦ ସଂପର୍କରେ ତାରତମ୍ୟ ଜାଣି ଦେଶସେବା ନିମିତ୍ତ ନିଜର ଶିକ୍ଷାକୁ ବିନିଯୋଗ କରିବେ । ଏହି ବିଷୟରେ ପିତାମାତା ସୁନିଶ୍ଚିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଅନୁଛେଦ – (୨)

ବିଜ୍ଞାନ ଓ କାରିଗରୀ ବିଦ୍ୟାରେ ଅଭୂତପୂର୍ବ ପ୍ରଗତି ଘଟିଛି, ମାତ୍ର ମାନବଜାତି ଅଧୋମୁଖୀ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଏକଥା ନିଃସନ୍ଦେହ ଯେ ଆଜି ପୃଥିବୀରେ ଅନେକ ଓଜସ୍ଵୀ ବିଦ୍ଵାନ୍ ଓ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବିଜ୍ଞାନ ଏକାକୀ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ବୈଜ୍ଞାନିକ ଉଦ୍ଭାବନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଠିକ୍ ବାଟରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ପାଇଁ ବିବେକ ରହିବା ଦରକାର । ବିବେକରହିତ ବିଜ୍ଞାନ, ଶୃଙ୍ଖଳାରହିତ ମାନବୀୟ ଅସ୍ତ୍ରିତ୍ଵ, କୃତଜ୍ଞତାରହିତ ମିତ୍ରତା, ରାଗରହିତ ସଙ୍ଗୀତ, ନୈତିକତା ଓ ନ୍ୟାୟରହିତ ସମାଜ ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଇଁ କଲ୍ୟାଣକର ହୋଇନପାରେ । ଏକପକ୍ଷରେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଅଗ୍ରଗତି ଏବଂ ଅପରପକ୍ଷରେ ମାନବୀୟ ଆଚରଣରେ ଅଧଃପତନ । ଏହାର କାରଣ, ଜ୍ଞାନର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସମଭାବରେ ଅଜ୍ଞାନତା ମଧ୍ୟ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ମାନବ ଚରିତ୍ରର ଅଧଃପତନ, ହିଂସା ଓ ଦ୍ଵେଷ ବୃଦ୍ଧିର କାରଣ ଏହି ଯେ ଅତୀତ ଭୁଲନାରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଲୋକଙ୍କଠାରେ ଦୁର୍ଗୁଣ, ଦୁଷ୍ଟମର୍ମ ଓ କୁର ଲକ୍ଷଣର ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଛି । ଏହି ବୃଦ୍ଧିର କାରଣଗୁଡ଼ିକୁ ପରୀକ୍ଷା କଲେ ଜଣାଯିବ ଯେ ମନୁଷ୍ୟ ଭିତରେ ପଶୁପ୍ରବୃତ୍ତିର ପ୍ରଭୁତ୍ଵ ବିସ୍ତାର ଯୋଗୁଁ ଏପରି ଘଟୁଛି । ଫଳରେ ମନୁଷ୍ୟ ନିଜର ମାନବୀୟ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ହରାଇ ବସୁଛି ।

ପ୍ରଶ୍ନ

- (୧) ବୈଜ୍ଞାନିକ ଉଦ୍ଭାବନ ସହିତ ବିବେକର ସଂପର୍କ କିପରି ହେବା ଉଚିତ ?
- (୨) ସମାଜ କିପରି ରୂପ ନେଲେ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ କଲ୍ୟାଣକର ହୋଇପାରିବ ?
- (୩) ଜ୍ଞାନର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହେଉଥିଲେ ହେଁ ଅଜ୍ଞାନତା ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି କିପରି ?
- (୪) ମଣିଷ ନିଜର ମାନବୀୟ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ହରାଇ ବସୁଛି କାହିଁକି ?

